

KANTORJEVA PREROKBA

Kantor se je ustopil nadme, samo klobuk, poteg-njen trikotnik, delec napoleonske čake je zazijal iz-za nočnega zidu, morda sem za hip zagledal konico nosu, zasvetil se je ob dotiku z neznanim žarkom in mi zagrozil čisto diplomatsko in strokovno: — Pa-zi se dečko, pazi, kaj delaš, pazi, da ne stopiš tja, seveda ne vidiš kvadrata, zarisal sem ga s čebulo, vidi se šele, če prižgeš vžgalico, toda, bog ne daj, da bi prižgal vžgalico, lahko se vžgejo bencinski hlapi, ki sem jih raztrosil maloprej, ne oziraj se, moji pomočniki te premikastijo, zakaj ne postaneš kar lužica, zakaj se ne razdeliš v majhne polzeče delce, zakaj je toliko te tvoje telesne gmote, zakaj hočeš prav sem, tu stojim jaz, fant moj, sem ne stopi nihče preko mojega trupla...

Zdaj sem mimo te strašne soteske, oddahnem si. Spomin na Kantorja postaja bolj oranžne barve. Kantor mi pride odpirat vrata, nasmejan, v zgornjem delu pižame in v hlačah, ki jih nosi izključno, kadar dela, vstopim v prostrano sobo, natoči mi whisky, sedem v naslanjač, ki je kot blagi oklep, nato mi naloži knjig in govori o Marcuseju, o Galbraithu, soba se počasi napolnjuje, skoraj celo noč vpijeva modrosti, ko odpre okno, je prijetno mraz v noge, glava pa kar gori, Kantor se spreha, sede na raz-metano posteljo, nato prižiga težke smotke, soba je sajasta od njih, knjige prijemlje z nemarnimi gibi rok, tako da spolzi kakšen prst po platnicah in pusti vlažno sled, razkazuje mi svojo odprtost in priprav-ljenost, nato nekega trenutka postane težak, sede čisto blizu k meni in luč mi sveti naravnost v ob-raz, pravi: — Tega ne bi smel napraviti, končno sem že toliko star, nekaj spoštovanja bi moral imeti do mene, hudiča, saj bi ti bil lahko oče!

Sneg naletava, da dobivam ne čeljust pravo le-deno skorjo. Patricija je šla kupit lešnike ali kosta-nje. Ni je nazaj že nekaj ur. Zdaj sedim v bifeju in se dolgočasim. V žepu imam Vjesnik u srijedu, pa se mi ga ne da razvijati, tako lepo je ujet v strani, tako tanek je, dokler je svež, potem, ko ga bom listal, bo nabrekli in nikdar več ga ne bom pravilno zložil. Patricija se je vrnila naslednjega dne. Rekla je, da je spala s Kantorjem, da ni mogla drugače, da jo je zelo nežno prisilil v to stvar, da je plesal z njo in ji pripovedoval o meni, da me spoštuje, ampak da sem premlad in preveč zaletav, nato pa jo je kar preprosto vzel, nič ni vprašal in vse skupaj je bilo tako samoumevno, celo noč sta preplesala, starih, si je mislila in vendar je bil poln volje in duhovitosti, poln vranje črnih kretanj. Patricija se je vrnila in v lokalu je mraz. Šele pred pol ure so zakurili in peč se mora ogreti. Dobim svojo fiziološko solato, polito z bučnim oljem, vsrkavam jo z blazno naglico v ustih je vse požgano, Patricija mi mora še vse povedati, pa ne gre, njene besede se nekako ne spajajo s to meglo in tem mrazom, samo to zvem, da jo je imel in postane mi mraz čisto v vsak delec mesa, njene besede ostanejo čisto pri ustih, na pol gledajo iz njih, zadnji del besede vidim, prvega pa ne, zato ne raz-umem, primrznilo je vse skupaj in na robu krožnika se tekočina strja. Ljudje grejo v službo in prodajalci so postavili štante. Neki kombi razvaža glasbo. Iz kuhinje se sliši pomivanje. Trkanje krožnikov. Spo-razumevanje posode. Dialog v pomijah.

— Patricija, pravim, — zdaj moram iti. In ne morem se odlepiti, preveč me boli, da bi kar opravl brež opravičevanja, dolgih zgodb, potankosti, vsaj pojasnila, zakaj je sploh šla tja, morala si je mi-sliti... Kantor! Zdaj vem, da ga bom ubil. Preprosto, ubil. Čutim, kako diha vame. Kako moško se mi bli-ža, kako hropejo iz njegove notranjosti prijaznost in dobri nasveti. — Poslušaj, nima smisla, da se vtišaš v to stvar, poglej, možnosti imaš dovolj, bister fant si, svet ti je odprt, povsod te bodo radi vzeli, napišem ti priporočila, tu nimaš kaj iskati, vse poti so že znane, vsa mesta že oddana, v Ameriko, naj-bolje v Ameriko. Odpeto srajco ima in iz ovratnika gledajo koccine. Pravi moški. Stopa gor in dol, od časa potegne dima iz cigarete, pogleda na uro, nato na portret v okviru na steni, vsakokrat, kadar topo-tne ob čokoladno rjavi parket, se zatrese ves prostor. — Jaz nisem govoril o Patriciji, kaj bi sploh rad, saj sploh ne vem, o čem govoriš, koga hočeš nazaj? Jaz imam dovolj žensk, težko bi našel v spominu... — Oskrunil, zvil, ogabil, raznesel, izpil si jo, vsako mesto na njej si potiskal s svojimi vlažnimi prsti, vmes si kadil, bral časopis, kaj vem, kaj... Govoril si kaj o sociologiji, kaj o inštitutu, vmes si si zapil kakšno idejo, da ti ne uide... mogoče si celo telefoniral medtem, ko si bil z njo v postelji... Za-čutim, kako se vsaka misel lomi od spopadu z nje-govimi očmi, tako sveže in prijetno uprtimi vame, blagi glas, pomirjač, roka, ki mehko obliči na moji rami, ni treba besed, saj razumem, vse bom uredil, tudi to bom napravil zate, hočeš pismo? Imej svojo žensko, napisal ti bom priporočilo, samo odidi že enkrat.

Spušcam se po stopnicah, ravnih in enostavnih, vendar na stopnišču je mračno in si pomagam z vž-galicami. Srečujejo me ljudje iz hiše, nikogar ne poz-nam, nihče ne pozna mene in se nasmehe, kako pazljivo stopam navzdol. Ne vedo za mojo bolezen v kolkih. Nikomur ne povem tega. Nihče ne bo zve-del. Zdaj igram košarko, telovadim, nihče ne bo zve-del. Ko me začne boleti, sedem, se priklonim ali vztrajam nagnjen naprej nekaj minut.

Vse noči sem prebedel. Prejokal sem vsa jutra. Kadil sem po šestdeset cigaret. Mešalo se mi je. Blaz-nel sem, bruhal kri. Bruhal kri po stopnišču. Pijan

sem bil vsak dan. Obleke nisem zamenjal nekaj dni, vsa je zamaščena in povlajana, posvaljkana, prežgana od ogorkov. Obleka, kot če bi prebil noč pokrit s ku-pom cigaretnih ogorkov. Zjutraj bi se izmotal, premi-kalo bi se, kot če otroci ležejo iz mivke. Nato bi vstal in se otresel in šele tedaj bi mogoče kdo opazil, da sem človek. Kantor mi telefonira. Pravi, da mi bo posodil denar, če hočem, da se lahko kdaj okopljem pri njem, da ima neko staro oblačilo svojega sina, na koncu se blago reži in me zmerja, da sem nava-den otrok, da se valjam v lastnem blatu in da si sam pljujem v skledo. — Kantor, ti si cerkvena svinja, pravim, — ti si dobronamerni brezsrčnež, romantik z re-volverjem, teniški prvak, ki je šef mafije, ti si mafija, zdaj mi je jasno. Kantor, ti si najbolj obupna ma-fija, general mafije si, Kantor se reži v telefon, zraven kašlja, pljuča ima dvakrat preluknjana, pa vendar je še živ, medved, prava ponosna puščavska zverina, samotar in šarmer, direktor, ki treplja de-lavca, spoznal sem ga, spoznal, zdaj sem skoraj sre-čen...

— Pridem z vlakom ob šestnajstih, nič dva, pridi me čakati, prosim, piše Patricija. Znorim. Naenkrat vidim neke prizore, ki se niso nikdar zgodili, na-enkrat berem napise, ki jih nisem še nikdar bral, pa so mi vendar domači, kot bi jih napisal sam, ljudje so mi znani, vendar jih nisem nikdar prej srečal, cel film vidim, vse se mi zdi znano, objel bom Patricijo, po tolikih letih se spet vidiva, ali veš, kaj se mi je sanjalo, da si se spetala s Kantorjem, zblaznel sem, norček, saj veš, da sem bila pri materi, eno leto sem nepremično čepela ob njenem zglavju, kuhala čaje in prala rjuhe, kako si moreš misliti kaj takega, prej sem bila v internetu, saj sem ti vse pisala, kako moreš... umrl bi, če te ne bi imel, resnično bi umrl, prosim te, ostani zdaj...

Ko prihajam na obisk k Patriciji, ravno odhaja Kantor. Vsak večer teče okrog Rožnika, za kondicijo. — Na zdravje, reče in odsopiha. Včasih teče v šport-nih copatah, včasih v smučarskih čevljih, v trenirki ali v pumparicah, teče po Prešernovi cesti do Tivo-lija, nato zavije po promenadi in nato navkreber. Ko se vrne, je skoraj bolan. Toda vedno si opomo-re. — Zakaj se nisi šel iz te gnile dežele, puf, puf, me sprašuje, — zakaj ne nehaš politizirati, saj vidiš, da nima smisla, poglej mene, prava razvalina sem, pravi ogorek, zdaj, ko sem svoboden, sem malo boljši, prej pa je bilo pošastno, vsako popoldne sestanki do polnoči, vsako jutro zgodaj na delo, gore materiala za prebrati, nikar, poglej, vaša generacija je na bolj-šem, lahko se ukvarjate z lepimi stvarmi, s sociolo-gijo, politologijo, z znanostjo, tam je vse čisto, v epu-veti... v politiki pa so rane in ranjenci, mrtveci, ne-nehoma brečni ambulantni voz pred hišo, zdaj zdaj se boš zgredil, spotaknejo te, padeš na nos, nato se opravičijo, rečejo, oprostite, bila je usodna pomo-ta, sploh pa vam nič ni, vendar vas za vsak slučaj odpeljemo za nekaj tednov na varno, odpocili si bo-ste...

— Vaše ime?
— Maks Krnec.
— Poklic?
— Novinar.
— Zakaj ste hoteli ubiti Kantorja? Zakaj ste ga hoteli nasaditi na raženj, ki ste ga našli na vrtu vaše babice in ki je sicer rabil za vrtno zabavo vaše družine?
— Bil je pač pri roki.
— Kantor?
— Raženj.
— Pa ste vedeli, da je raženj zelo top in nena-brušen, skratka neraben?
— Kantorja sem imel pravzaprav rad. Bil mi je kot oče. Pravi suljo! Suljo! Zelo ljub mi je bil. Vedno mi je dajal dobre nasvete, vedno me je opo-zarjal na svojo usodo...

— Ali ste res mislili, da vam je Kantor zapeljal dekle?
— Nekaj časa že, vendar sem kasneje izvedel, da ni bilo tako.
— Kdo vam je povedal materialno resnico?
— Patricija. Sicer pa sem se osebno prepričal, da je res, kar pravi.
— Kako osebno?
— Zdi se mi, da ste osebni!
— Osebno mislim, da stvar ni potrebna nadaljnje raziskave, tovariš sodnik! Nadaljujemo torej tam, kjer smo ostali. Kakšen je bil predmet, s katerim ste načrtovali uboj?

— Nisem ga načrtoval, hotel sem preprosto za-bosti Kantorja. Šel mi je na živce. Dobrohotni ljudje mi grejo na živce. Najbolj so pametni, vedno so naj-bolj modri. Medtem ko sem bil jaz zanesenjak in sem vsako stvar delal s srcem, je on vedno delal s pametjo, kadil je smotke in bil pameten, priznali boste, da bi to zjezilo tudi vas.

— Toda vi ste ga hoteli umoriti, fizično ste ga hoteli likvidirati.

— Duševno, ne fizično. Prednet je bil izrazito neprimeren za fizično likvidacijo. Hotel sem dokazati, da sem zmožen pogumnega dejanja, sploh pa mi je šel strahotno na živce.

— Toda s tem ste poškodovali njegov suknjič in njegovo srajco... Zakaj nimate spoštovanja do sta-rejše generacije?

— Zakaj nimate radi polžev? Ali Mozarta?
— Polži se mi gnusijo, Mozart se mi zdi predolg. Vedno ga neham poslušati nekje na polovici, ker mo-ram v službo, v trgovino, na sestanek, ali pa zaspim.

— No, jaz ne maram Kantorja. Gnusen je in predolg.

— Tovariš Krnec, vaš zagovor ni preveč preprič-ljiv, zatekate se k frazam, k sofizmom, k nizkim udarcem...

— Moj zagovor? To je vendar vaš zagovor. Jaz se nočem zagovarjati, jaz hočem domov, v Medno, tam stanujem v kolibi pri svojem stricu, na dan do-bim pet kovačev in jem zelje in solato, ki rasteta na vrtu poleg kolibe.

— Tovariš Krnec, tovariš Krnec, kam tečete?

Kantor je v temi. Dogaja se v Židovski ulici, tik zatem, ko sem končal lekcijo ruskega jezika. Sesto-pim od gospe Vijačnikove. Grem po ulici in si nekaj mislim v ruščini: — Što rabotaet Maša? Počemu ona ne odkrivaet okna? Što skazal otec? Tedaj zagledam mrzel trikotnik v portalu neke trgovine s klobuki. Kantor. Hočem nazaj. V steklu zagledam puškino kopito. Zasleduje me tolpa. Tisti, ki streljajo v naše stanovanje. Večkrat so me že poskušali ubiti. 6,5 mm! Luger. — Što skazal? Počemu ne otvičal na voprose? Ivan! Pošel! Prilepim se v izložbo Mestne ljudske knjižnice. Mračno se svetlikajo v njej Zbrana dela Ivana Cankarja.

— Gospod mladi, odkod ta pogum? Odkod ta moč v vaših majhnih rokah? Kje pa me mislite prijeti, kam udariti?

— Sami ste se stekli pred mano.

— Kaj še, prijatelj, kaj še! Ali se vam sanja? (Zamahne z roko onemu, ki je za mojim hrbtom, oni stori korak, dva, nazaj...) Saj vas bodo zaprli, pri-jatelj, če boste govorili take neumnosti. V norišnico vas bodo vtaknili! — Saj vam sploh nočem slabega, saj vam samo svetujem z dobro voljo. Poglejte, star sem in šibak, toda moje znanje je obsežno, ponu-jam vam ga, sledite mi, uporabite moje izsledke, po-nujam vam več kot milijon, slavo, moč, postanite član našega gibanja, postanite moj zaupnik, kovala bova sijajne načrte, midva skupaj, vsi naju bodo gledali, češ, poglej, kaj zmoredal! Če pa me ne ugo-gate, če se odvrnete od mene, če boste hoteli po svoje zagaziti v močvirje, kajti drugam sploh ne more-te kakor v močvirje, saj vam jaz zapiram pot do izvira resnice in modrosti, potem boste končali v norišnici! Revolucionar! Haha, smešno, kakšno re-volucijo boste delali, bedak, norec, ki dela revolucijo! Poglej, fantek, revolucija je tukaj, za mojim hr-btom...

Kantor govori po megafonu, slišati ga je vse do središča mesta.

— Vsaka pot, ki ni po mojih mislih, je napačna, zmotna, kriva, zločin... Ne hodite mimo mojih sto-pinj, stopajte za menoj, utrdil sem vam tla, tlakoval sem vam pot s cekini, lepi beli pesek in cekini, po-sipal sem jih z rokami, še je sled mojih prstnih od-tisov na njih, to so moji, prigrani cekini iz Betajno-ve! Niso ponarejeni, lahko jih preizkusite z zobmi!

Kantor se umakne v senco, samo rožljanje je še slišati, rožljanje besed, nekdo jih je vtaknil v nožnico, švist in nato tišina. Kantor je odšel v svoje prostore. Čisto potihem se je nekje po pločniku zakotalil ko-vanec, nato je obležal na krožcu in motno je zažven-klilo. Naproti pride Patricija v belem plašču, ovita tesno, da je ne zebe, sklonjena v ovratnik, značilno se ziblje nekje nad pasom, dolgo časa hodi do mene, kratke in čudne korake dela, kot da hodi vstran in zopet vstran, čisto počasi skrajšuje zračno razdaljo med nama, nato me zagleda, vzkligne, teče, teče dolgo časa, predno priteče do vrat, odkoder je prej tulil Kantor, zbojim se že, da jo kdo ugrabi v tistem trenutku, za seboj zaslišim šum, nočem se ozreti, pri-de Patricija, objamem jo, uboga moja Patricija, za nama šumi, neka zastava se opleta okrog droga, iz stanovanja gospe Vijačnikove slišim stokanje, zdaj se obrneva in popeljem jo v dom.

Tema je in parket škriplje. Potihem stopava, na-to navijem gramofon, plošča počasi dobi obrate, za-sveti se drobna luč ob zglavju, sedem za ogromno pisalno mizo in začnem izbirati potrdila, zapiske, rač-une... Patricija leže in govori o bolečini v trebuhu, da jo boli že nekaj dni, da se skoraj ne poleže, kako bolje je, če leži, kako prijazneje ji pride naproti svet, kako drugače je, če je z menoj, slutim, da hoče nekaj povedati o Kantorju, res, začne pripovedovati, kako se potika iz pisarne v pisarno, nikjer je nočejo spre-jeti, iz urada v urad, povsod si jo sumljivo ogledu-jejo, zdi se ji, kot da je za vsem tem Kantor, kako se ji zdi, da iz nevidnih rež in odprtih čuti njegovo sapo.

— Ubil ga bom, pravim, — ubil ga bom. Roka mi obsedi na mizi, prilepljena je ob glazuro, pri-sesana ob gladko ploskev, začutim moč, ko se uprem nanjo, dlan je enaka mizi, enake teže, enakih ostrih robov, enake gladke površine.

Trkam ob Kantorjeva vrata. Pride odpret, natoči mi whisky, prijazen je in dobrodušno plešast. — Ubil te bom, rečem, potegnem luger in ga nastavim. — Kar pritiski, pravi Kantor.